

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾ ՏՕՆԸ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾ ՏՕՆԻ ՓԱՅՈՒՄԸ
ԷՃՄԻԱՏՆՈՒՄ

Ուրբաթ օրանոց էջմիածինը ստանական կերպարանք էր ստացել: Վաղ առաւօտոց էջմիածնի և ձեռնարանի գաւթիները սկսեցին զարգարել զրօշակներով, գոշոզգոշոյ լազանքներով և քարձ տերներով ու շորի կտորներից կազմած շղթաներով: Վաճառքի արեւմտեան կողմում բարձր կախած էին ս. Մեսրոպի և ս. Սահակի մեծադիր նկարները՝ թագն ու զատազանը Գ. և Կ. մակագրութեամբ: Հարաւային կողմում խաչոր ստոներով դրած էր Անտ էջ Միածին, հիմն արկ ստանարին, իսկ հիւսիսային կողմում՝ «Աղայային սայս սու լու կացցէ հաստատուն»: Վեհարանի մուտքի ձախտախ կախած էր նաեւ ձեռնարանի հիւսիսային կողմը: Այդ օրը առաւօտեան և ճշաւայ գիտցրնեքով սկսեցին արգէն տեղս ժամանել զանազան կողմից պատգամաւորներ, որոնց յանձնախումբը տեղադրուած էր հիւրանոցում և ձեռնարանի շինութեան մէջ, եկաւ նաև Ալեքսանդրապոլից Բակինսկիյ գնդի զինւորական երաժշտական նւագախումբը:

Երկույան սպաարարից յետոյ զեկի վեհարան զինեցի վանքի միաբանութեանը շուրջապաշտոյ խաչով, խաչվառով, բոշոններով, բուրբ պատգամաւորները, ձեռնարանի սաները և ժողովրդի խուռն բազմութիւնս Կաթողի-

կոսը զուրբ զաւով վեհարանից մաստատուելունու տակ, որը բունած ունէին պատաւոր քաղաքացիք, և հանդիսաւոր թափօրով իջաւ մայր տաճար, որտեղ պատշաճ սաղմոսից և երկիշխան ժամերգութիւնից յետոյ կատարուեց ս. Քարգմանչաց յիշատակին նախատանակ:

Հետեակ օրը, ժամը 9-ին, Կաթողիկոսը վանքի միաբանութիւնը, բուրբ պատգամաւորները և ձեռնարանի սաներն ու ուսուցիչները և բաւականին մեծ բազմութիւն մողովրդի, կառուրբով դուրս եկան զէպի Օշական, որի եկեղեցու մէջ ամփոփուած ս. Մեսրոպի նշխարները: Օշականի եկեղեցու հարաւային կողմը նոյնպէս զարդարած էր զրօշակներով և գոշնոզ-յան թղթերից կազմած շղթայով, կախած էր նաև ս. Մեսրոպի նկարը: Պատարագից յետոյ, Վեհը ընդունեց պատգամաւորների ուղղբըներն ու շնորհակարանները: Շատ զեղբիցի խօսեցին պ. Կուսիխանը, Ա. Զամախանը, որիս ուղբացիները սարբեց ժողովուրդը, Մ. Քորոսեանը և Բագրի պատգամաւոր Մահմէդբէկովը: Աւղբըներէից յետոյ բուրբ պատգամաւորներին նախաճաշ արեց, որից յետոյ բոլորեքեան վերադարձան էջմիածին:

Այդ օրը ժամը 6-ին բուրբ պատգամաւորներին և պատաւոր հիւրերին ճաշ արեց վանքի սեղանատանը: Ճաշի ժամանակ պ. Ալ. Բալանթարը ստաճարից խմել հայ զրի և զրազա-

նութեան բարգաւաճման կենացը, Մարտոտեան վարդապետը՝ մեր լեզուի զեղեցկութեան մասին, ցաւ յայտնելով, որ մենք չենք գինատուում մեր լեզուն, այլ նետում ենք փողոց, պերամեանը լրացնելով Մարտոտեանի ասածները, խմում է հայ մայրերի կենացը, որք իրենց կաթի հետ մայրին լեզուն կը սան իրենց պատակներին: Գ. Արշ. Զամախանը ուղղում է Մարտոտեանի սխալը, թէ հայ ժողովուրդը մոռնում է իր լեզուն, այլ միայն հայ բարձր դասն է արճամարում հայ լեզուն, հայ ուսուցիչը, հայ խմբագիրը և այլն: Կամ նրանք պիտի դադարեն հայ լեզուի պահպանութեան մասին ձառելուց և կամ լեզուն պահպանեն հէնց իրենք իրենց տներում: Նրա ճառը մի քանի անգամ ընդհատուեց ժափահարութիւններով: Գ. Ս. Քորոսեանը զերասաններն էլ ուսուցիչ են, մեծերի ուսուցիչ, ուստի նրանք էլ պիտի սովորեն հայ լեզուն և խօսեն զեղեցիկ, խմում է զերասանների կենացը: Գ. Արեղեան՝ հայ լեզուի զարգացման նպատակը գործծըր աղագրութիւնն է, ուստի պիտի շտրտակալութեամբ յիշենք այն մարդիկ, որոնք աղագրութեան գործի հիմք են դրել: Ճաշից յետոյ, երկույան, մասենապարանի պատկերաարանում սեղի ունեցաւ տ. Կարապետ եպիսկոպոսի դատարանութիւնը հայոց նախնի թարգմանական զրականութեան մասին, (որի ծրարիւրը ա՛տ ուղարկում են խմբագրութեանը): Ընդմիջումին երկուց պ. Տ. Նալբանդեանը իր զեղեցիկ ձայնով հիւսրեց մի քանի երգեր երգելով տ. Գարագաշի օժանդակիչ նւագակցութեամբ: Բուռն ծափերի և ծաղկեղէններով արժանացաւ նաև տ. Գարագաշը իր նւագամութեան համար դաշնամուրի վրայ:

Կիրակի օրը պատարագից յետոյ, որի ժամանակ երգում էր. պ. Տէր-Յովսէփեանի ձեռնարանի սաներից կազմած քառաձայն խումբը և երգչու Նալբանդեանը, ձեռնարանում սեղի ունեցաւ ցերեկոյթ, Հանդէսը բաց արեց Կաթողիկոսը: Մի քանի խօսք ասեց սկզբում ըստ աւուր պատշաճի ձեռնարանի տեսուչը, որից յետոյ մի զեղեցիկ ձառ արտասանեց ձեռնարանի ուսուցիչ Կէրոզ Ալթունեանը: Մանրամասն պատմելով և բացատրելով օրաց նշանակութիւնը, ցոյց ւեց թէ ինչպէս տեսուրի և սպալարութեան շնորհիւ մեր առաջ լայն բացեցին եւրոպական քաղաքակրթութեան զոնները, որով ամեն մարդ պէտք է անցնի և լուսաւորի իր միտքը: Հայր Մեսրոպը խօսեց Բ. Գարի բարբառների մասին: Մէջ ընդ մէջ երգում էր ձեռնարանի քառաձայն խումբը և կարգալուծ զանազան ուսանաւորներ, որոնցից ամենազեղեցիկը «Աղագրագէտն» էր Բ. Յովաննիսեանի թարգմանութեամբ:

Հանդէսը վերջանալուց յետոյ Կաթողիկոսը «պահպանիչ» ասաց և բուրբն էլ ցրեցին:

Ք. Քաղկոսեան
(Կերբը միտ սուղամ)

զարեան ճեմարանի սաներից և ուսուցիչներէց, թիֆլիսի բաղադրակից, Կանանց Բարձրագոյն կուրսերից, Պետերբուրգի Եկեղեցական խորհրդից, Շուշայ հայերից, Բաշայ Կուլտ. Միութիւնից, Դուկանսան պատմական մուզէից, «Каспий»-ի խմբագրութիւնից, «Тифл. Листок»-ից, Փարիզի հայերից, Ալեքսանդրապոլի և Բաթումի կաթողիկոսերից, պրոֆ. Վարդանեանից, պ. Վռամեանից, Նոր-Նախիջևանի Բարեգործ. ընկ. և այլն և այլն, Պատգամաւորներ թիւն էր մօտ 120, իսկ պատւաւոր հիւրերէնը 50: մօշից յետոյ ճեմարանի հանդիսարանում Գաբրիէն վարդապետը դասախօսեց, զընտրութեան արեւտը հայոց մէջ թեմայով և մտգական լապտերով ցոյց տւեց հանդիսականներին զանազան զընկալները: Ընդմիջումին երգեց պ. Տ. Նալբանդեանը և նուազեց զաշնամուրի վրայ տիկ. Գարագաշը: Երկուշաբթի ճաշին պ. Մ. Արեղեանը դասախօսեց հայոց լեզուի ուղղագրութեան մասին: Ապա թեր և ղէմ կարծիքներէից յետոյ որոշեց կաթողիկոսի կամ մի այլ յանձնախմբի ձեռնբեղութեամբ հրատարակ մեր միջի և զսոււում զանւած բոլոր հայկարաններին, մասնազէտ մարդկանց և զոցա յանձնել այդ բոլորի քննութիւնը և որոշ կզրակացութիւն հանելը:

Երեկոները վանքի գաւթում մշտապէս նւագում էր երաժշտախումբը, զբօսում էին բաւականին մեծ բազմութիւն, որը մեծ բաւականութիւն էր ստանում թէ նւագածութիւնից և թէ օդի մէջ արձակած զեղեցիկ չըրթիւններից, Զինւորականութեան առթիւ նւագել էին էլիմիսնում Աքարանի և Աշտարակի շրջանի գիւղացի երիտասարդները, որոնք վանքի գաւթում երգում և կլոր պար (հայլի) էին պարալիս: Ան առաջէս փակեց ձամագրային Մեծ Տօնը էլիմիսնում:

Ուրբաթ օրը զիւզի ծխական զպրօցներում ևս նախաձեռնութեամբ աւղ ուսուցիչ Հայկ Յովակիմեանի, տեղի ունեցաւ աշակերտ-աշակերտութիւնների ճամբար մեծ հանդէս, որի ժամանակ քաջաւորեց և կարգացեց Մ. Մեհրապի և Գուտտեներեղի կենսագրութիւնները և նոցա արած զործերը:

Ք. Թաղեոսեանց

ՀԱՄԱԶԳՍՅԻՆ ՄԵԾ ՏՕՆԸ

ՀԱՄԱԶԳՍՅԻՆ ՄԵԾ ՏՕՆԻ ՓԱԿՈՒՄԸ
(ԷՋՄԻԱՆՆՈՒՄ*)

Այդ օրը երեկոյեան վանքի սեղանատանը ճաշ տուեց բոլոր պատգամաւորներին և պատւաւոր հիւրերին. ճաշին ներկայ էր նաև Կաթողիկոսը, Պաշտօնական կենացներից յետոյ պ. Արամ Բաֆֆին կարգաց արտասահմանից ստացած բազմաթիւ հեռագիրներից մի մասը, միւս մասը յիշեց միմիայն անունները, ժամանակի սղութեան պատճառով: Ստացել են 250-ից աւել հեռագիրներ, որոնցից գլխաւորներն են՝ Պոլսի Ազգային ժողովից և պատրիարքարարից, Նուբար-փաշայից,

Աւազի բոլոր հաստատութիւններից, Գահրէի Հայկական միութիւնից, Քուշանի հայերից, Զիրուտի (Արեւսիխ) հայկական զաղութից, Ուստրի կենդրոնական վարչութիւնից, Իզմիրի առաջնորդից, Բոստոնի աամկավաճններից և ազգային ժողովից, Ամասիայի առաջնորդից, Վանի Վասպուրական միութիւնից, Դիարբէքիւրի առաջնորդից, Պրուսայի առաջնորդից, Մամուտի հայերից, Էրզրումի առաջնորդից, Այնթաքի բոլոր հաստատութիւններից և բողոքականներից, Երզնկայի հայերից, Բոստոնի զաղութից, Բիսաւարբիայի և Շամսխու առաջնորդներից, վրաց սպնականութիւնից, թիֆլիսի Յունաց Դրամ. ընկերութիւնից, Լա-

*) Տես «Էրզրում» № 234.